

Sejlads i Sverige

Sverige er vort nærmeste udland. I syd Danmark lig, men fra Nordhalland til norskegrænsen, i Blekinge og fra Kalmar til op i Bottenhavet ligger kysten skærmet bag tusindtals øer, holme og sten: skærgården med beskyttede sejlløb og lune ankervige. En enestående natur, et paradys for sejlerne. Dem er der mange af i den korte, svenske sæson; men nattehavn kan man altid finde, og særest af alt: indtil Skt. Hans og fra midten af august har man skærgårde og havne næsten for sig selv - men seværdighederne er lukkede.

Nordligere ligger bottenhavskysten mest ubeskyttet og langgrund, men også der findes skærgårde. Her er aldrig mange sejlere til at fryde sig over den korte sommers lyse nætter, der tillader Én at finde vej døgnet rundt overalt. Men det er langt at sejle på en almindelig sommerferie.

For sig selv ligger to store øer. Øland som Kalmarsunds østside, men med natur og kultur meget forskellig fra fastlandets, mens Gotland 45 sømil ude i Østersøen helt er sin egen, rig på minder fra en storslået fortid, - også uden for hansestaden Visbys fængslende middelalderpræg.

Sverige er også de store søer, forbundet med havet ved sejlbare kanaler, og fra søerne leder andre kanaler ind i det dybeste af landet, de fleste farbare med mast. Enkelte dog forbeholdt motorbåde, hvor faste broer har erstattet færger for at lette bilerne vejen.

Særlige besejlingsforhold

Anduvning

Fra dansk havn eller fra et andet Schengenland er der ikke restriktioner for danske sejleres anløb af nogen svensk havn, men i hver gæstehavn skal udfyldes en blanket med navn, fødselsdag og adresse, ganske som på et hotel. Det er havnefogedens ansvar at dette sker. Man skal vare sig for fra at aflevere den udfyldte blanket i havnekontorets postkasse, hvis denne er tilgængelig for alle og enhver.

Fra et ikke Schengenland skal man benytte en indklaringshavn (gränskontrollort) hvor man melder sig og ens besætning. Indklaringshavne er alle blot middelstore havne med kommerciel trafik, men ikke lystbådehavne. I indklaringshavnene henvender man sig til politiet, - sikrest inden for kontortid. Tilsvarende skal man udklare ved gränskontrollort, dersom man er på vej til et ikke Schengenland. Passage mellem gränskontrollort og internationalt farvand skal principielt være direkte, men man kan forvente tilladelse til ophold i skærgårdshavn efter udklarering, og måtte man ændre planer, f. eks. på grund af vejrforholdene, må man melde det til myndighederne via telefon eller VHF. Udover disse menneskeskabte problemer er der ingen særlige vanskeligheder ved anduvning af svenske havne, når man tager behørigt hensyn til dybde- og vejrforhold.

Topografi

Områder med mindre afvigelser fra den almindelige magnetiske variation findes flere steder langs kysten. De er indtegnet i kortet.

I Østersøens N-lige del og især i Bottenhavet skal man være opmærksom på "landhøjningens" betydning for vanddybden.

Tidevand

Ebbe og flod spiller ingen praktisk rolle, udover hvad vind og vejr kan forårsage. Vandstanden på udvalgte pladser langs kysten meddeles i forbindelse med vejrmedlingen.

Strøm

Vandet fra floder og elve skaber en svag SV-gående strøm i Østersøen, dog kun følelig, hvor farvandet snævres ind. Altovervejende er strømmen afhængig af vinden, ganske som i Danmark.

Søer og kanaler

Fra Mem ved Østersøen hæver Göta kanal sig i sluse efter sluse via søerne Asplångan, Roxen og Boren til Vätterns klosterbyer, Vissingö og idyllen Hjo. Kanalens ældste del fortsætter forbi centralfæstningen Carlsborg og industrimuseet i Forsvik (med minder fra vores oldeforældres dage) til søen Viken, hvor man sejler godt 92 m over havet. Der begynder nedslusningen til Sjötorp ved Vänern, hvor kanalen ender. Kanalfarten er i sig selv en oplevelse, hvor slusning

og sejladsen over søerne giver stor afveksling, og langs kanalen er der meget at se, så man bør give sig god tid. Oplysninger kan indhentes www.gotakanal.se
Den største sø Vänern fortjener alene mere end én sommerturs opdagelsesrejse, og den fornemmes mere som hav end som sø. Vänern byder på et tværsnit af Sveriges natur med kønne småbyer og samtlige skærgårdenes varianter. Langs sydøstbredden under Kinnekulles kegle ligger idylliske småhavne, engang bygget til udskibning af sten, og kun lidt inde i landet lå Götarikets centrum.

Fra Vänern kan man ad Säffle kanal via en enkelt sluse nå kæden af søer mod NV til Glafs fjorden ved Arvika. Oplysninger hos Trollhätte kanalverk, tlf. 0520 461 88.

Ved Köbmannebro begynder den mere berømte Dalslands kanal, hvor imidlertid elkabler efter få sømil, men mange sluser, forhindrer videre sejlads for både med mast over 12 m. Andre kan fortsætte til et udstrakt og vildt system af søer på grænsen mellem Norge og Sverige, og er båden ikke for stor, kan man derfra lade den transportere på bil ned til Halden ved Svinesund. læs mere info på www.dalslandskanal.se

Ved Vänersborg i det SV-hjørne af Vänern begynder Trollhätte kanal med sine enorme sluser, hver med et fald på 6-8 m, og via Göta elv forbi Bohus og Kungälv når man endelig Kattegat ved Gøteborg.

Også Mälaren er værd at opsøge med adgang via den korte Södertälje kanal eller ad Hammerbyleden ved Stockholm. Mälardalen var svearigetets centrum med bygder og byer, der vidner om landets ældste historie, og man kan sejle ad smalle sunde forbi Sigtuna og ad Fyrisån helt til Uppsala, eller i V via Arboga å og Hjälmare kanal - den ældste af dem alle – nå søen Hjälmarens med adgangsvej til Årebro.

Oplysninger hos Kanalkontoret, tlf. 0589 410 49, www.hjalmarekanal.com. For både uden mast giver Strömsholms kanal fra Mälaren til Bergslagen (maxhøjde 2,5 m) og Kinda kanal fra Roxen (maxhøjde 3,1 m) mulighed for både eventyrlig og fredfyldt indlandssejlads.

Oplysninger om Strömsholms kanal www.stromsholmskanal.se

Oplysninger om Kinda kanal: www.kindakanal.se.

Særlige regler for sejladsikkerhed

Indenskærs bør lystsejlere om muligt gå af vejen for erhvervstrafik, som måske endnu tiere end i danske farvande kan være tvunget til at følge en snæver dybrende. Det er ikke tilladt at føre sejl- eller motorbåd, hvis man er påvirket af alkohol. Promillegrænsen er 0,5. Siden 1994 er vandscooterkørsel forbudt uden for enkelte, markerede områder.

Afmærkning IALA

Alle flydende og de fleste faste sømærker følger IALA ganske som i det øvrige Europa. Afvigende er enkelte båker og det store antal urgamle stenvarder ("kumler") der letter anduvning og orientering. Malede i karakteristiske mønstre er de lette at stedfæste og genkende.

Private afmærkninger

Svenske Kryssarklubben (SXX) har fået tilladelse til at genåbne en række gamle lodsløb i skærgårdene. For enderne er de mærkede med lave, orangefarvede, kasseformede båker, og i selve løbet findes rørformede røde og grønne sideafmærkninger. Disse løb er indtegnede i bådskortene med stiplede linier.

Militære områder

Generelt

Adgangen til det store flertal af de talrige militære områder (skyddsområden) langs den svenske kyst og i skærgården blev givet fri i 1997. Kun ved indsejling til visse havne og andre egentligt militære installationer findes mindre afspærrede arealer, vist ved skiltning. På de steder er adgang forbudt for såvel svenskere som udlændinge, der ikke har særlig autorisation.

Skydeområder

En række øvelsesområder til skydning med artilleri eller luftbombardement findes langs kysten. De er angivet i kortet.

Naturbeskyttelsesområder

Generelt

Mange naturskønne områder langs kysten er fredet for at bevare en samlet naturværdi og med regulering af menneskers færden. Specielt er nogle øer, næs og rev fredede af hensyn til dyre- især fuglelivet, og der gælder som hovedregel landgangsforbud og færdsel mindre end 200 m fra kysten fra oftest 1. april til 31. juli.

Lokalisering

Natur- og dyrebeskyttelsesområderne er indtegnet i bådskort og anført i Svensk Kusthandboks forskellige dele.

Fiskeri

Med håndredskaber kan man fiske gratis og uden særlig tilladelse ved kysterne og i søerne Vänern, Vättern, Mälaren og Hjälmaren. Ellers kræves fiskekort.

Havneforhold

Generelle forhold

Et stort antal af øernes og kystens broer er udbygget til lystbådehavne med gode faciliteter. Ofte må man dog opsøge havnenes forholdsvis få "gästplatser", medens svenske sejleres egne pladser angives som "forhyrde", og derfor ikke kan påregnes benyttet af andre sejlere. Til gengæld finder man ofte det lokale klubhus. Åbent, og gæstesejlere er velkomne til hensynsfuld brug af klubhusets faciliteter.

Havnepenge opkræves som i Danmark. Der vil være toiletter, vand og elstik som i Danmark. Udover de kommunale havne er der mange købmandsbroer, som kan friste til fortøjning og indkøb.

Ankerpladser

Udover mere eller mindre kunstgjorte havne er kysten og skærgården rig på velbeskyttede og smukt beliggende ankerpladser.

I skærgården ligger de fleste både med hækanker og stævnen i land. Fortegnelser over naturhavne viser, hvor der er dybt vand ind til klippen. Derudover er svenskerne imponerende dygtige til at finde en kile, næsten eller helt usynlig i søkortet, men hvor de alligevel kan ligge trygt for natten. I sommerferien er der mange om buddet, og hyppigt ligger bådene fender ved fender i de populære naturhavne. Vil man ligge for svaj er det til gengæld let at finde plads.

Indkøbsmuligheder

Restriktioner har tidligt begrænset sommerhusbyggeri i den svenske skærgård. Det har bevaret naturen for alle, men den temmelig sparsomme beboelse betyder at man de fleste steder må ind til byerne på fastlandet for at købe ind, fylde ferskvand på og tanke brændstof. Allemandsretten

Naturen tilhører alle. Ved lov. Derfor skal også alle tage vare på naturen. Men blot man ikke ødelægger noget, må man færdes på andens mands område, passere hegn og gærder - og huske at stænge efter sig - plukke ikke fredede, vilde blomster, bær og svampe. Man må sejle på søer og vandløb og bade i dem, og man må fortøje langs bredderne. Man må ligge i telt, men kun et par dage og i passende afstand fra beboelse. Man må fiske ved kysten og i de store søer.

Bål må tændes med forsigtighed, men aldrig direkte på klippen, som får ulægelige sår. (Om sommeren forbydes båltænding imidlertid ofte generelt på grund af brandfare). Vejrforhold
Vejret på svenskekysten påvirkes dels af Nordatlantens lavtrykspassager med blæst og fugtigt vejr, dels af det østeuropæiske fastland med varme og tør, svag, østlig vind. Der er således mærkbar forskel på øst- og vestkystens vejrforhold.

Østkysten ligger i læ for frontpassagerne, men på den anden side er vejrforholdene mere lunefulde med flere tordenbyger eller lokal hård vind eller endda kuling, som ikke altid er varslet.

På vestkysten er den fremherskende vind jævn til frisk mellem sydvest og nordvest, men den forstærkes af søbrisen, der midt på eftermiddagen kan blive frisk eller hård. Langs skånekysten giver søbrisen ofte frisk vestenvind, selvom meteorologerne har forudsagt østlig brise. Den kan man finde længere fri af kysten. I Kalmarsund, i østkystskærgården og i Bottenhavet blæser søbrise som i Danmark. På en højtryksdag vil den sidste nattebrise dø ud i de tidlige morgentimer, og sidst på formiddagen vågner en sydøst ånde, som hurtigt skager mod syd og sydvest og tiltager til jævn, sjældnere frisk vind. Midt på eftermiddagen til tidlig

aften blæser solgangsvinden stærkest, aftager så og dør ud, for at følges af den langt svagere landbrise, natte vinden, der som en svag luftning kan give stilfærdig sejlads under land.

Vejrmeldinger

VHF-stationer

Brug af VHF i Sverige adskiller sig ikke fra forholdene i Danmark. Man møder stor imødekommenhed. Sendestationerne ligger tilstrækkelig tæt langs kysten til, at radiodøde områder er få og små.

Redningskrydser eller motorbåd findes flere steder i skærgården og på kysten. Kaldes på kanal 16 eller evt. med mobiltelefon 112.

Litteratur

Søkort og lodser

Generelt

Søkortene i skala 1:50.000 eller større er af fremragende kvalitet, og fri af 6-m kurven kan man færdes trygt også uden for afmærkede løb. Indenfor må man udvise større forsigtighed, for man finder stadig hvert år nogle få "nye" blinde skær.

Bådsportskort er udsnit af almindelige kystkort inklusive relevante detailkort og suppleret med oplysninger af særlig interesse for lystsejlere. Af særlig værdi er de indtegnede, SXX-afmærkede skærgårdsløb.

GPS

Alle gangbare søkort er aflagt efter WSG84-koordinaterne.

Lodser

Svensk kusthandbok er skrevet til brug for mindre skibe og indeholder generelle oplysninger om kysten, vejr- og strømforhold, VHF-kanaler, FM-frekvenser og dernæst en beskrivelse med luftfoto af kyststrækningens havne. ældre udgaver i A-4 format, nyere udgaver mindre og med spiralryg.

Af disse findes for nærværende 5:

- Skagerrak,
- Kattegatt,
- Väneren-Trollhätte kanal,
- Kråkelund-Eggegrund og
- Mälaren-Hjälmaren.

Tilsvarende findes kanalbeskrivelser af Göta kanal, Dalslands kanal og Strömholms kanal.

Kanalbeskrivelserne inkluderer relevante kort. Udgiver: Sjöfartsverket, www.sjofartsverket.se.

Naturhamnar på Ostkusten, ligesom Båtleder på Ostkusten, begge af Åke Janhem og Sven A. Hansson er en uforlignelig fortegnelse over kontrolopmålte, specialtegnede naturhavne henholdsvis af ikke afmærkede sejlløb i østkystens skærgårde. Begge er udgivet af Svenska Kryssarklubben, men kan købes af ikke medlemmer. Det gælder også Ankerpladser i Bohuslän og Tre veckor i Bohuslän udgivet af SXX Västskustkrets, medens andre af klubbens publikationer er forbeholdt medlemmerne.

Gästhamnsguiden udgives årligt af Gästhamnsguiden AB med støtte af SXX, Svenska Båttunionen og Svenska Turistföreningen. Klassificeringen kontrolleres af SXX.

Svenska Kustregistret er ligeledes en fortegnelse over gæstehavne med desuden et alfabetisk brancheregister ("fagbog"). Udleveres gratis i havnene.

Sværere at finde er Tistlarna-Strämstad af K. Hartelius & Yngve Rydholm, en god guide til sejlads i Bohuslän.

Arholma-Landsort, Landsort-Skanör og Skanör-Strömstad er fine beskrivelser af skærgården rundt om Sverige.

Opslagsbøger

Politikens Turen går til Sverige og Turen går til Sydsverige indeholder mange nyttige oplysninger. Väneren rundt på egen käl af Kjell Nylén indeholder mange inspirerende oplysninger om sejlads på Sveriges største sø. Vägen till Kulturen på Gotland af M. Jonsson og S.-O.

Lindquist er, hvad titlen lover inklusive gode kort. Derudover fås lokal information på turistkontorerne.